

5. Ромашко А.С. Практикум «Патентознавство та авторське право» [Електронний ресурс] / Ромашко А.С., Кравець О.М., Литвин О.В. // НТУУ «КПІ». – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://kvm.kpi.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=110%3A2014-12-24-11-46-36&catid=21%3A2014-12-22-11-58-08&Itemid=31&lang=uk

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Ткачова Н.П., Колодюк О.І., Гармаш С.В., Долина І.В.

к.е.н., доцент НТУ «ХПІ»

Інтелектуальна власність відіграє одну з ключових ролей в забезпеченні конкурентоспроможності України на світовому ринку, підприємств і організацій всередині країни, а також окремих учасників правового поля, не виключаючи і фізичних осіб. На сучасному етапі розвитку економіки інтелектуальна власність є наріжним каменем для інноваційного розвитку малого, середнього та великого бізнесу, країни в цілому. Грамотне регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності, всебічна державна підтримка, не тільки будуть прямо стимулювати творчу активність, але і створять умови для ефективного використання об'єктів інтелектуальної власності. Особливе значення ці положення мають, на нашу думку, для сфери туризму та гостинності.

Ефективність і результативність сучасного туристичного підприємства залежить від стратегії розвитку і впровадження інноваційних технологій на підприємстві в сфері запобігання проявам корупції, відмивання грошей, порушень національного та внутрішньофірмового законодавства. Удосконалення відповідності дій туристичної фірми та її працівників правовим нормам в сучасних умовах має великий вплив на розвиток туристичного підприємств і його систем, в результаті чого формується позитивний імідж фірми, якісно виконуються інноваційні проекти, головною метою яких є підвищення ефективності функціонування туристичного підприємства в цілому.

За останні 20 років в нашій країні не відбувалося істотної модернізації національного виробництва. Навпаки, в структурі національного продукту збільшувалася питома вага технологічних

виробництв нижчого ступеня. По розрахункам провідних економістів тільки за період з 2000 по 2014 рр. частка п'ятого (найбільш прогресивного на той момент) технологічного укладу скоротилася в економіці України з 21% до 14% [1, 2]. Нинішні наміри керівництва України здійснити модернізацію економіки нашої країни за останні роки поки ще не знайшли достатнього практичного впровадження. Тому дослідження та аналіз конкурентних переваг української економіки в цілому і, зокрема, туристичної сфери на основі інтелектуальної власності є нагальною задачею сьогодення.

З точки зору дослідження конкурентних переваг української економіки на основі інтелектуальної власності надзвичайно цікавим є аналіз рейтингу конкурентоспроможності України та ряду інших країн здійснено за матеріалами Звіту конкурентоспроможності, підготовленого Всесвітнім економічним форумом. Ця організація почала розраховувати глобальний рейтинг конкурентоспроможності країн у 1979 році. Україна була включена до рейтингу в 1997 році. У Звіті досліджується конкурентоспроможність країн на основі Глобального індексу конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index - GCI). Для визначення GCI використовуються загальнодоступні статистичні дані та результати опитування керівників компаній у країнах, охоплених дослідженням, за 12 групами складових показників (субіндекси), а саме: державні та суспільні установи; інфраструктура; макроекономічна стабільність; охорона здоров'я та початкова освіта; середня, вища та професійна освіта; ефективність товарного ринку; ефективність ринку праці; рівень розвитку фінансового ринку; технологічна готовність; розмір ринку; удосконалення бізнесу; інновації [1, 3, 4, 5].

Загальний рейтинг очолила Швейцарія та Швеція. Сполучені Штати Америки, які тривалий час залишалися лідером рейтингу, посіли четверте місце. До десятки кращих увійшли Сінгапур, Німеччина, Японія, Фінляндія, Нідерланди, Данія та Канада. За більшістю світових рейтингів Україна суттєво відстає від розвинутих країн світу. Порівняно з попереднім Звітом місце України у рейтингу погіршилося на 7 позицій – з 82 (серед 133 країн) до 89 місця (серед 139 країн). Місце нашої країни серед країн, з якими Україна має найбільш розвинуті економічні та бізнес-зв'язки, в динаміці за останні роки не є високим і нагально потребує свого покращення в загальному рейтингу країн [6-12].

Найбільш проблемним питанням стабільно залишається якість інституцій в Україні (115 місце у рейтингу). До чинників, що безпосередньо впливають на покращення інституційного середовища

в Україні, належать, зокрема, етична поведінка компаній, захист прав власності, прозорість ухвалення рішень урядом, незалежність судової системи, ефективність використання державного бюджету, захист прав інтелектуальної власності, довіра суспільства до політиків тощо. Неefективними та недостатньо розвиненими залишаються також ринок товарів та послуг (101 місце у рейтингу) і фінансовий ринок (85 місце), не зростає рівень технологічної готовності країни (93 місце), складною є ситуація з забезпечення макроекономічної стабільності (82 місце), що безпосередньо впливає на конкурентоспроможність українських компаній у глобальному просторі (81 місце). Україна має значний інноваційний потенціал (65 місце), пристойний рівень вищої освіти та професійної підготовки (53 місце). Це стає важливою конкурентною перевагою нашої держави, оскільки наявність високопрофесійних фахівців може гарантувати успіх у сучасному світі та стати передумовою формування конкурентоспроможного ринку, сприятиме інтеграційним процесам України.

Аналіз рейтингів окремих країн за індексом глобальної конкурентоспроможності свідчить, що найвищу позицію в них займають країни з економікою, яка базується на високих технологіях та інноваціях. Сучасна ж Україна майже втратила позиції технологічного лідера, яким була уряді галузей в 70-80-роки минулого століття. Для того щоб не перетворитися на світову периферію, що виготовляє дешеву сировинну продукцію, Україна повинна через 15-20 років забезпечити перехід до 6-го технологічного укладу. Сьогодні більшість наших виробництв відносяться до 3-го і 4-го технологічних укладів [13-16]. Наприклад, основа нинішнього промислового і експортного потенціалу – металургія і хімія – представляють 3-й технологічний устрій. Розвиток шостого технологічного укладу несе за собою наноелектроніку, молекулярну і нанофотоніку, наногетерогенні системи, нанобіотехнології, наносистемну техніку. Тому дуже важливо розвивати нові наукоємні виробництва, такі як біотехнології, програмне забезпечення та ін. Ряд наукоємних галузей в яких наша країна має значні досягнення та потенціал необхідно зробити пріоритетними, для того щоб в майбутньому вони стали основою нової структури вітчизняної економіки. Україна посідає четверте місце у світі в ракетно-космічній сфері, надає 9 % загальносвітових послуг у цій сфері; шосте місце – серед виробників авіаційної техніки; четверте-п'яте – серед виробників авіаційних двигунів і газотурбінних установок, дев'яте-десяте – надчистих матеріалів для напівпровідників; шосте – серед експортерів

озброєнь. Практично всі види монокристалів, які є основою інформаційних технологій, можуть вироблятися в Україні [2].

Формування і посилення конкурентних переваг на основі інтелектуальної власності відіграє значну роль у структурі конкурентоспроможності України. Однак, значна зношеність основних засобів, неповне завантаження виробничих потужностей, переважання в структурі імпорту машинотехнічної продукції і обладнання, що було у вжитку та машинотехнічної продукції, яка призначена для насичення побутових потреб споживачів, низький попит на українську продукцію на зовнішньому ринку - основні чинники, що гальмують розвиток конкурентоспроможності України. Разом з тим, проведений нами аналіз показує, що економіка України має значний інноваційний потенціал, значні можливості до формування нових і посилення існуючих конкурентних переваг як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках, що дає велику надію на відродження нашої країни.

Список використаних джерел:

1. The Global Competitiveness Report 2017–2018 [Electronic source].- Access regime: <https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/sites/default/files/generated/document/en/TheGlobalCompetitivenessReport2017–2018.pdf>
2. Державний комітет статистики. Доповідь «Про соціально-економічне становище України» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/mp/dopovidx/arh_dop2018.html
3. Кобелева Т.О. Розробка рекомендацій по формуванню інтегрального показника комплаєнс-безпеки промислового підприємства // Вісник Національного технічного університету «ХПІ» (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ «ХПІ», 2018. – № 48 (1324). – С. 46-52.
4. Кобелева Т.О. Організаційна структура комплаєнс на промисловому підприємстві // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ «ХПІ», 2018. – № 47 (1323). – С. 121-127.
5. Перерва П.Г., Кобелева Т.О. Якість інноваційної продукції як складова маркетингової політики та конкурентоспроможності підприємства // Вісник Національного технічного університету «ХПІ» (економічні науки). : зб. наук. пр. – Харків : НТУ «ХПІ», 2016. – № 28 (1200). – С. 70-74.

6. Перерва П.Г., Кобелева Т.О. Управління маркетингом інноваційної продукції на засадах життєвого циклу товару // Вісник Національного технічного університету «ХПІ» (економічні науки). : зб. наук. пр. – Харків : НТУ «ХПІ», 2016. – № 28 (1200). – С. 26-30.
7. Перерва П.Г., Марчук Л.С. Інтелектуальний потенціал як економічна категорія // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ «ХПІ», 2018. – № 15 (1291). – С. 53-63.
8. Марчук Л.С. Методики розрахунку інтелектуального потенціалу підприємства // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ «ХПІ», 2018. – № 20 (1296). – С. 95-101.
9. Перерва П.Г., Кравчук А.В. Ефективність як економічна категорія // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ «ХПІ», 2018. – № 15 (1291). – С. 137-143.
10. Перерва П.Г. Інформаційна діяльність підприємства: управлінська, цінова та маркетингова складові // Вісник Національного технічного університету «ХПІ» (економічні науки) : зб. наук. пр. – Х.: НТУ „ХПІ”. - 2018. - № 37(1313).- С. 27-32.
11. Перерва П.Г. Економіко-організаційні засади інноваційної та інвестиційної діяльності підприємства // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ «ХПІ», 2017. – № 45 (1266). – С.51-55.
12. Перерва П.Г., Косенко А.В., Кобелева, Т.О., Маслак М.В. Системний підхід до дослідження цінових, маркетингових, інвестиційних та інноваційних характеристик трансферу технологій промислової продукції // Вісник Національного технічного університету «ХПІ» (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ «ХПІ», 2018. – № 19 (1295). – С. 121-126.
13. Перерва П.Г., Косенко А.В., Маслак М.В., Матросова В.О., Долина І.В. Розвиток організаційно-економічного механізму управління розвитком індустрії туризму та гостинності // Вісник Національного технічного університету «ХПІ» (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ «ХПІ», 2018. – № 48 (1324). – С. 121-127.
14. Перерва П.Г.; Косенко О.П., Ткачова Н.П.; Ткачов М.М. Формування конкурентного, інтелектуального і маркетингового потенціалу інноваційного підприємництва // Вісник Національного

- технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ «ХПІ», 2018. – № 20 (1296). – С. 36-40.
15. Перерва П.Г., Косенко А.В., Маслак М.В., Матросова В.О., Долина І.В. Формування управлінської, маркетингової та інноваційної політика на підприємствах туристичної індустрії // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ «ХПІ», 2018. – № 47 (1323). – С. 114-120.
16. Pererva P.G., Kobieliava T.O. The formation of anti-crisis program of the industrial enterprise based on innovative monitoring // Вісник Національного технічного університету «ХПІ» (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ «ХПІ», 2016. – № 48 (1220). – С.41-44.

АЛГОРИТМ СКЛАДАННЯ ОПИСУ ВИНАХОДУ В ПАТЕНТНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Тростіна С.В.

ст. викладач кафедри інтелектуальної власності та цивільно- правових дисциплін Черкаського національного університету ім. Б.Хмельницького.

Для того, щоб запатентувати об'єкт господарської діяльності в будь-якій патентно-правовій системі світу, необхідно правильно скласти опис винаходу, який, разом з формулою, є основним документом заявки. Від ретельності, правильності та повноти опису винаходу залежить подальша доля заявки, яку буде вивчати патентна експертиза.

Для складання опису з формулою необхідно визначити об'єкт винаходу, адже, технічне (технологічне) рішення, що є винаходом, втілюється у певному об'єкті. Патентне законодавство України закріплює вичерпний перелік об'єктів винаходу. Відповідно до ст. 6 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» [2] до об'єктів винаходу належать: продукт; процес (спосіб); застосування відомого продукту чи процесу (способу) за новим призначенням. Тому, насамперед, об'єкт патентування потрібно охарактеризувати сукупністю ознак, які характеризують винахід, і, якщо виявиться, що усі ознаки об'єкту винаходу відносяться до того або іншого переліку, то винахід відноситься до відповідного об'єкту – продукт чи процес (спосіб).